

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1635 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari.....	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
“Sibir daryolarining burilishi” loyahasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqtoev Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bezzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini “yashil” iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “yashil investitsiyalar” dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
“Deviant xulq-atvorli o'smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li, Qurbanov Ulug'bek Erkinovich	

Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет.....	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o'zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta'siri.....	270
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo'nalishlari.....	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O'zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi.....	277
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o'zgarish tendensiyalari.....	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi.....	286
Po'latov Abdulloh Xolxo'jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана).....	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta'limida qo'llanilishi.....	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li	
Sun'iy intellektlar yordamida o'quvchilarni hayotiy faoliyat ko'nikmasini shakllantirishi.....	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo'rayevna, Kurbanov Azimjon Jo'raboy o'g'li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari.....	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o'g'li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari.....	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O'zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o'zgarish tendensiyalari va istiqbollari.....	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o'g'li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o'rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta'rifiy tahlil.....	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta'minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli.....	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari.....	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия.....	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg'ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko'rsatkichlarining o'zgarishi: panel regressiya tahlili.....	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari.....	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish.....	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish.....	380
G'aniev Elyor Sobirjonovich	
O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati.....	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	
The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region.....	392
Osmanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета.....	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	

Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish.....	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish.....	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish.....	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньсжайлиевич	
The impact of tourism on the economy of Uzbekistan.....	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari.....	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	

Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlari.....	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution.....	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati.....	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari.....	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili.....	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinoz Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish.....	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari.....	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish.....	631
Xamdamiy Eldor Toshtemirovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari.....	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амали Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике.....	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане.....	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы.....	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish.....	666
Mardonova Shoxsanam Bahodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas.....	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан).....	687
С.Э. Холмуратов	
Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aroptidinovich	

Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarining eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish	848
Xodjanijazov Shohruh Yuldashovich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlar va o'ziga xos xususiyatlari	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	

Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ixomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnomaga yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Вахромбек Бобоjonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili” bekberganova mohira ravshonbekovna	967
O'zbekiston Milliy universiteti	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlari auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукажоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Rahmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамуратовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Voxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxonada darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз қизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlari hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri	1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Роль управления производством в условиях модернизации экономики.....	1125
Гулов Мухтор Очилович	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений.....	1136
Муродова Наргиза Уткировна	
Развитие финансовых рынков в странах СНГ: проблемы и перспективы.....	1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислон Ураз угли	
Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики.....	1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна	
"Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari"	1149
Sherzod Rajabov	
Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования.....	1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович	
Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems	1157
Mubina Toirova	
Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках	1162
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar	1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida	1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari	1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili.....	1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish.....	1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	1219
Ruziyev G'anisher Usarovich	
Yer fondi va undan samarali foydalanishning nazariy asoslari (Samarqand viloyati misolida).....	1225
Xoshimova Sevara Bahromovna	
Iqtisodiy-ekologik tizimlarni boshqarishga ta'sir etuvchi omillarning ilmiy asoslari	1229
Kuldoshev Asliddin Tursunovich	
Влияние финтех-услуг на финансовую инклюзию в сельских регионах узбекистана.....	1236
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Surxondaryo viloyati sanoat sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili.....	1240
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlyatgeldi qizi	
A critical evaluation of strategic management's role in promoting sustainable development in Uzbekistan	1245
Ismatova Mahliyo	

O'zbekistonda turizm xizmatlari eksportini oshirishda zamonaviy infratuzilma va texnologiyalarning integratsiyasi.....	1251
Akmal Bakhromov	
Trends and reforms of corporate governance in state-owned enterprises.....	1257
F.Djalilov	
Переоценка долгосрочных активов в нефтегазовой промышленности и определение финансового результата от переоценки.....	1269
Махкамова Саида Гайратова	
Oziq-ovqat mahsulotlari korxonalarini integratsiyalashuv jarayonlarini boshqarish samaradorligini oshirish.....	1275
Xojiev Ibroxim Ikramovich	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari.....	1280
Allanazarova B.K.	
P2P lending and crowdfunding as alternative sources of financing for small business in Uzbekistan.....	1286
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
O'zbekistonda soliq nazoratining huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish yo'llari.....	1290
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Oymatova Gulnur Mirjamolovna	
Applications of hyperbolic geometry in physics and biology.....	1295
Khaknazarova Khurshidabonu Kenjaevna, Otakulova Rukhshona Akram kizi	
O'zbekiston temir yo'llari tizimining transformatsiyasi: modernizatsiya, raqamlashtirish va qayta tuzilish yo'nalishlari.....	1301
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
The role of tourist product diversification in sustainable tourism development.....	1305
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich, Alimova Mashhura Toirxonovna	
Temiryo'l transporti turi tavsifi.....	1310
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Kiberxavfsizlik: it infratuzilmasini himoya qilishning zamonaviy usullari.....	1321
D. Sh. Usmanbayev	
Mahalliy budjetlar daromad bazasini tahlili.....	1325
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
Развитие цифровых финансовых услуги в банковской системе Республики Узбекистан.....	1333
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Avariya rejimlarida kichik yuklamali elektr ta'minoti tizimlarining kabel izolyatsiyasi monitoringini avtomatlashtirishning zamonaviy yondashuvlari.....	1339
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Analysis of increasing the speed of information exchange between the control interface and execution mechanisms in emergency mode in intelligent systems.....	1346
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'lu Assistant	
Sa'noat korxonalari va mexatron robotlarni optimal avtomatlashtirish va boshqarishda sun'iy intellektning ahamiyati.....	1351
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Abdullayeva Saodat Mengbayevna, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Korxonaning moliyaviy holatini baholashda zamonaviy tahlil uslublarining qo'llanilishi.....	1355
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Suleymanova Aseel Armanovna	
Xizmat ko'satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ahamiyati.....	1360
Mirzayeva Shirin Nodirovna	
Rekreatsiya turizmi va sog'lomlashtirish xizmatlari integratsiyasi.....	1365
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda ba'zi iqtisodiy yondashuvlarning nazariy jihatlarini.....	1369
Iskandarova D.B.	
Yashil (eko) investitsiyalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish.....	1373
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Improvement of inventory accounting audit based on international standards.....	1378
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Yo'ichiyev Oybek Ulug'bek o'g'li, Normo'minova Dilorom Umar qizi, Avlayeva Oybarchin Olim qizi	

Artificial intelligence systems for assessing creditworthiness	1382
Mardonova Durдона Yaxshiboy qizi	
B2B bozorini rivojlantirishda raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	1387
Samadov Askarjon Nishonovich	
Tech-driven growth and the economy of the future: brics-t in the society 5.0 paradigm	1395
Kaldibayev Nurlan Alimjanovich, Sagdullayeva Gulnora Botirovna, Durmanov, Akmal Shaimardanovich	
O'zbekistonda tabiiy resuslardan olinadigan rentaning yaimdagi ulushiga tanlab olingan o'zgaruvchilar ta'siri tahlili	1404
Tursunov Husnidin, Ibragimov Hasan	
O'zbekistonda fond bozorini tartibga solish	1412
Sultonov Sherali Nuraliyevich	
Public perception of the feasibility of introducing islamic banking in Uzbekistan: a consumer perspective	1418
Dr. Shamirova Surayo Kabildjanovna	
Directions for implementing the innovative digital technologies in tourism	1425
Norchaev Asatullo Norbutaevich	
Возможности совершенствования практики финансирования инвестиционных проектов	1430
Шомуродов Равшан Турсункулович, Хакимов Хафизбек Хамза угли	
O'zbekistonda pochta aloqasi xizmatlarini ko'rsatishning transport-logistika jarayonini mintaqaviy darajada rivojlantirish yo'llarini ishlab chiqish	1436
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
Aksiyalar qiymatini baholashning nazariy asoslari	1440
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishning rivojlanayotgan davlatlar amaliyoti tahlili	1444
Raimjanova Madina Asrarovna, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Yashil loyihalarni davlat xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish	1449
Zokirova Feruza Farxod qizi	
Факторы и риски, влияющие на оценку стоимости акции	1453
Батирхужа Азиза Фахмуддин кизи	
Финансовые риски в эпоху цифровой экономики: новые вызовы и способы управления	1458
Нуруллина Камила Рустамовна	
Tijorat banklarining yangi bank xizmatlarini iqtisodiy samaradorligi	1463
Rahmatov Temur Sotiboldiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik innovatsiyalarning roli va amalga oshiruv mexanizmlari	1472
Ulichkina Lyudmila Ivanovna	
Эволюция профессиональных стандартов в республике узбекистан: от формирования к внедрению в сфере туризма	1478
Гольшева Елена Вячеславовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Aligning uzbekistan's education reform with global best practices: the university of missouri as a model for systemic transformation	1485
Azamat Sulaymonov, Laylo Yakhshiboyeva	
O'zbekiston tijorat banklarining investision faolligini ta'minlash masalalari	1489
Axmedov Shoymurod Azamat o'g'li	
Kichik biznes subyektlarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash masalasi	1493
Q.O.Tursunboyev	
Adoption of green economy mechanisms in the process of diversification of construction enterprises	1500
Yembergenova Aynur Aidosbayevna	
Nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit jarayonlarini takomillashtirish yo'llari	1506
Rozmatova Umida Yuldashvna	
Raqamli moliya va uni sohaga joriy etish: innovatsion salohiyat	1512
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Влияние корпоративной культуры на инвестиционную стратегию промышленных предприятий	1527
Едгоров Сардорбек Самадович	

Jismoniy shaxslar kreditlarining bank portfeli sifatiga ta'siri: tahliliy yondashuv.....	1533
Sabirova Lobar Baxromovna	
Xo'jaligini soliqqa tortish mexanizmini samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1539
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Methods of improving customs management in transforming the customs bodies into a corruption-free field.....	1544
Mirzaxmedova Dilafuz Farxatovna, Tukhtabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Особенности цифровизации налоговой системы в узбекистане.....	1548
Юсупов Одил Омонович	
Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda texnologik yangiliklarni joriy etish: muammolar va imkoniyatlar.....	1554
Ismailov Akmal axsudovich, G'ulomov Ilhom Akramovich	
Kichik biznes subyektlarini kreditlashda raqamli bank xizmatlaridan foydalanishning afzalliklari.....	1560
Madjitova Maftuna Kamiljon qizi	
Tadbirkorlikda tavakkalchilikni boshqarishning nazariy asoslari.....	1564
Ziyatova Sitora Baxtiyorovna	
Importance of media activity in negotiations.....	1569
Fariza Xoldarova	
Kredit portfeli risklarini diversifikatsiya qilish strategiyalari.....	1575
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
Marketing strategiyasi tushunchasi va uning turizm sohasidagi ahamiyati.....	1580
Komilov Dostonbek Ro'zimboy o'g'li	
Banklarining faoliyatini tartibga solish yo'llari.....	1586
Umirzoqova Aziza Olim qizi	
Yashil iqtisodiyot sari: kanada tajribasi asosida o'zbekiston uchun istiqbollari.....	1590
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi, Norboyev Odil Abrayevich	
Aholi hayotiylik sifatining statistik tahlili.....	1595
Ostonaqulov Dilshod Ismatilla o'g'li	
Davlat moliyasini isloh qilish sharoitida budget jarayonini takomillashtirish.....	1602
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Shamsitdinova Xonzoda Mardonbek qizi	
Recent trends in the global stock market: a macro-level analysis with emphasis on asia and central asia (2023–2025).....	1612
Mamataliev Bobur Saidnazar ugli	
Barqaror rivojlanishni ta'minlashda "yashil iqtisodiyot" ning o'rni.....	1617
Murodov Sardor Nurali o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li	
Aholi daromadlari va ta'lim darajalarini turmush darajasiga ta'sirini baholash.....	1623
Xusinov I.I.	
Soliqlarni yig'iluvchanligini oshirish istiqbollari.....	1630
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

SOLIQLARNI YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI

To'xsanov Qudratillo Nozimovich

DSc., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Soliq va soliqqa tortish kafedrası professori

Toshkent, O'zbekiston. email: g.tuxsanov@tsue.uz

ORCID: 0000-0001-6964-278X

Annotatsiya: Ushbu maqolada soliq tizimida mavjud soliqlar va yig'imlar bo'yicha soliq yig'iluvchanligi masalalari yoritib berilgan. Soliq ma'muriyatchiligida byudjet daromadlarining shakllanishida ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri — bu soliq yig'iluvchanligi darajasi hisoblanadi. Tahlillarda soliq turlari bo'yicha yig'iluvchanlik darajasining xalqaro me'yorlari va mexanizmlari, shuningdek, milliy soliq tizimidagi turli soliqlar bo'yicha yig'iluvchanlik me'yorlari hamda ularga ta'sir etuvchi omillar o'rganilgan. Tahlillar natijasida soliq yig'iluvchanligini oshirishga xizmat qiladigan ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: soliqlar va yig'imlar, soliq ma'muriyatchiligi, davlat budjeti daromadlari, soliqlarni undirish mexanizmi, soliq yig'iluvchanligi, soliq qarzdorligi, penyalari.

Abstract: In this article, highlights the issues of tax collection in terms of existing taxes and fees in the tax system. One of the main factors affecting the formation of budget revenues in the tax administration is the level of tax collection. In the analysis, the international standards and mechanisms of the level of collection by types of taxes, as well as the standards of the level of collection by types of taxes in the national tax system and the factors affecting it are studied. As a result of the analysis, a scientific proposal and practical recommendations were developed to increase tax collection.

Key words: taxes and fees, tax administration, state budget revenues, tax collection mechanism, tax collection, tax arrears, penalties.

Аннотация: В статье освещаются вопросы взимания налогов в разрезе действующих налогов и сборов в налоговой системе. Одним из основных факторов, влияющих на формирование доходов бюджета в сфере налогового администрирования, является уровень собираемости налогов. В ходе анализа изучаются международные стандарты и механизмы уровня собираемости по видам налогов, а также стандарты уровня собираемости по видам налогов в национальной налоговой системе и факторы, на него влияющие. В результате анализа разработаны научное предложение и практические рекомендации по повышению собираемости налогов.

Ключевые слова: налоги и сборы, налоговое администрирование, доходы государственного бюджета, механизм взимания налогов, взимание налогов, налоговая задолженность, штрафные санкции.

KIRISH

Joriy yilning 18-aprel kuni Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida dunyoda yuz berayotgan iqtisodiy tebranishlarning soha va tarmoqlarga ta'sirini kamaytirish chora-tadbirlari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishi o'tkazildi. Ushbu yig'ilishda O'zbekiston iqtisodiyoti jahon iqtisodiyotining ajralmas qismi ekanligi ta'kidlandi. Mamlakatimizda olib borilayotgan oqilona tashqi siyosat va yaratilayotgan qulay investitsiyaviy muhit natijasida tadbirkorlarimiz uchun yangi bozorlar ochilmoqda, yangi mahsulotlar turlari ko'paymoqda.

Ushbu yig'ilishda Prezidentimiz tadbirkorlarni o'ylantirayotgan yana bir masalaga to'xtaldi. Joylarda yer solig'i va ijara to'lovlariga oshiruvchi koeffitsiyent belgilashda uning biznesga ta'sirini o'rganish, tadbirkorlarning imkoniyati hamda moliyaviy ahvolidan kelib chiqib qaror qabul qilish muhimligi ta'kidlandi. "Tushumni ko'paytirish soliq stavkasini oshirish hisobidan bo'lmasligi kerak. Aksincha, tadbirkorga yordam berib, soliq bazasini kengaytirsak, tushum ko'payadi, tadbirkorlar ham rozi bo'ladi", — dedi Prezident¹. Endilikda tadbirkorlarga ushbu soliqlarni yilda ikkiga bo'lib to'lashga ruxsat beriladi.

Soliq munosabatlarida soliqlarni yig'ish muammolari alohida ahamiyatga ega, chunki soliqlar moliyaviy munosabatlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Soliqlar va yig'imlar davlatning asosiy daromadi bo'lishi bilan bir qatorda, bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarni boshqarishda eng muhim tartibga soluvchi vosita hisoblanadi.

1 Ш.Мирзиёев. Иқтисодий барқарорликни таъминлаш чора-тадбирлари муҳокамасига бағишланган йиғилиш маълумотлари. 18 апрель 2025 йил. <https://president.uz/uz/lists/view/8067>.

Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblash va budgetga to'liq undirish butun soliq tizimining samaradorligini, davlatning ijtimoiy soha xarajatlarini o'z vaqtida va to'liq moliyalashtirilishini ta'minlaydi. Biroq, bugungi kunga kelib soliq organlari tomonidan soliq to'lovchilarga ma'muriy ta'sir kuchayganiga qaramay, ayrim soliq turlari bo'yicha tushumlarning pasayishi kuzatilmoqda.

Bugungi kunda jahon amaliyotida ayrim mamlakatlarga qarshi joriy etilgan iqtisodiy sanksiyalar mahsulot importining qisqarishi va natijada bojxona to'lovlari orqali budgetga tushumlarning kamayishiga olib kelmoqda. Buning oqibatida iqtisodiy tanazzul mahalliy ishlab chiqarishni qisqartirishga, shuningdek, soliq tushumlarining yanada kamayishiga sabab bo'lmoqda. Ushbu holatlarning sabablarini aniqlash va barcha darajadagi budgetlarni to'ldirish masalalarini hal etish davlat siyosati va ilmiy tadqiqotlar oldidagi dolzarb vazifalardan biriga aylanib bormoqda.

Bizning fikrimizcha, soliq undirishdagi muammolarni ikkita asosiy guruhga ajratish mumkin. Bular soliq amaliyotida soliqni undirishning uslubiy hamda amaliy muammolari hisoblanadi. Birinchisi, hududlarning soliq salohiyatini baholashga yondashuvlar, soliq undirish usullari samaradorligini aniqlash va yig'ish jarayonida yo'l qo'yilayotgan uslubiy xatolarni o'z ichiga oladi. Ikkinchisi esa budget taqchilligi, soliqlar va ularga tenglashtirilgan to'lovlar bo'yicha tushumlar qisqarishining bevosita sabablariga ishora qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliqlar va yig'implarni undirish masalasidagi nazariy va uslubiy muammolar ko'p hollarda faqat qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat organlari vazifasi sifatida talqin etiladi. Biroq jahon amaliyotida ushbu munosabatlar hamda soliqlarni undirish jarayonidagi islohotlar ilmiy tadqiqotlarda tadqiqot obyekti sifatida o'rganilganda yuqori samaradorlik berishi isbotlangan. Ma'lumki, "soliqlarni undirish" tushunchasi sohaga oid bir qator me'yoriy hujjatlarda aniq mustahkamlanmagan.

Soliqlarni undirish jarayoni soliq tizimining fiskal funksiyasini amalga oshirishda samaradorlik ko'rsatkichi sifatida qaralishi mumkin. Bu holat mazkur mezonni asosiy ko'rsatkich sifatida yana bir bor isbotlaydi. I.I. Axmetshin va V.M. Mineeva soliqlarni yig'ishni soliq organlari faoliyatining nazorat ishlari samaradorligini tavsiflovchi muhim ko'rsatkichlardan biri deb hisoblaydi². Ushbu ko'rsatkich jahon tajribasida soliq ma'muriyatchiligining asosiy indikatori sifatida tan olinmoqda. Soliq munosabatlarida amaldagi qonun hujjatlarida belgilangan soliq majburiyatlarini bajarishning to'liqlik darajasi ishonchli tarzda aniqlanadi va bu miqdor ma'lum bir davrda undirilgan soliqlarning amaldagi qonunchilikka muvofiq shu davrda bajarilishi lozim bo'lgan soliq majburiyatlari hajmiga nisbati orqali hisoblab chiqiladi.

Aynan soliq undirishda yuqori soliq stavkalarining qo'llanish tartib-qoidalari olimlar va mutaxassislar tomonidan tanqidga uchramoqda. O.A. Bondar soliq organlari tomonidan hisobdan chiqarilgan summalarsiz soliq qarzini noto'g'ri aks ettirishni taklif qiladi. Chunki, bu soliq xizmati uchun muhim emas. Asosiy sabab — qaysi ko'rsatkichlar hisobiga qarz to'lanayotganidir. Bu esa, o'z navbatida, soliq ma'muriyatchiligi sifatining pasayishiga olib keladi, biroq budgetning o'zi va budget mablag'larini taqsimlash uchun muhim omil hisoblanadi³.

Yu.S. Ermakova soliqlarni undirishni mintaqaning soliq salohiyatining uslubiy omili deb baholaydi. Muallif fikriga ko'ra, davlatning minimal budget ta'minotiga asoslangan metodologiyasi bo'yicha hisoblangan mintaqaviy soliq salohiyatining yuqori bo'lishi soliqlarni muvaffaqiyatli undirishni ko'rsatadi. Biroq bu metodologiya rejalashtirilgan va haqiqiy tushumlar o'rtasidagi tafovutni bartaraf etmaydi. Ular o'rtasidagi farq hisobot davri oxiriga kelib yaqqol ko'rinadi⁴.

Bizning fikrimizcha, soliq tushumlarining rejalashtirilgan va amalda kuzatilgan qiymatlari o'rtasidagi nomuvofiqlik hisoblash usuli kamchiliklarini emas, balki real iqtisodiy sharoitlarda mintaqaning e'lon qilingan soliq salohiyatini amalga oshirishning mumkin emasligini ko'rsatadi. Shu bois, hududlarning soliq salohiyatini baholashda soliq qarzlarini hisobga olish bo'yicha muallif tomonidan ilgari surilgan taklif to'liq asosli emas. Chunki bu qiymat aynan rejalashtirilgan va haqiqiy ma'lumotlar o'rtasidagi tafovutni tashkil etadi. Shunday qilib, bunday qarzni uslubiy komponent sifatida tan olish taklif etiladi.

T.G. Davletshin o'z tadqiqotlarida Rossiya Moliya vazirligining qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha budget daromadlarini prognozlash va baholash uslubiyotidagi ayrim muhim kamchiliklarni ko'rsatadi. Muallifning fikricha, mazkur uslubiyat aholining kutilayotgan iste'mol xarajatlari va qo'shilgan qiymat tahliliga asoslanishi mumkin. Ammo, soliqning qonunchilikdagi ta'rifi bilan mazkur uslubiyat mos kelmagani bois, undan foydalanish maqsadga muvofiq emas, deya xulosa qiladi⁵.

2 Ш. Мирзиёев. Иқтисодий барқарорликни таъминлаш чора-тадбирлари муҳокамасига бағишланган йиғилиш маълумотлари. 18 апрель 2025 йил. <https://president.uz/uz/lists/view/8067>.

3 Ахметшин, И.И. Налогообложение в цифрах / И.И. Ахметшин, В.М. Минеева // NovalInfo.Ru. – 2015. – Т. 1. – № 38. – С. 213–218.

4 Бондарь, О.А. Методы измерения совокупной налоговой задолженности и уровня собираемости налогов и сборов // Сибирская финансовая школа. – 2017. – № 6 (125). – С. 47, 50.

5 Ермакова, Ю.С. Собираемость налогов как фактор оценки налогового потенциала региона // Сфера услуг: инновации и качество. – 2017. – № 27. – С. 2.

Davlat organlari hisobotida aks ettirilgan soliqlarning yuqori yig'ilish darajasi samarali boshqaruv natijasi emas, balki soliqlarni budjetdan qaytarishga sun'iy to'siqlar yaratilganligining natijasi sifatida izohlanmoqda. Taklif sifatida, yakuniy iste'mol darajasidan kelib chiqib, qo'shilgan qiymat solig'ini undirishni baholash metodologiyasini isloh qilish zarur.

Iqtisodchi olimlar E.T. Gurvich va A.L. Suslina soliqlar bo'yicha yig'iluvchanlik darajasini baholashda faqat makroiqtisodiy yondashuvni qo'llash maqsadga muvofiqligini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, bunday baholash usuli budjet qonunlarini ishlab chiqishda soliq tushumlarini prognozlash va rejalashtirishda budjet xatarlarini kamaytirishga xizmat qiladi⁶.

Shuni alohida ta'kidlash joizki, ilmiy adabiyotlarda hududiy budjetlarga tushadigan soliqlar va yig'imlar, xususan mol-mulk va yer soliqlarini undirish muammolari ko'p hollarda yoritib kelinmoqda. Soliq qonunchiligida mavjud mahalliy soliqlarni yig'iluvchanligini oshirish masalasi har doim dolzarb bo'lib, bu soliq ma'muriyatchiligi va nazoratini kuchaytirishga olib keladi. Shu bilan birga, budjet ijrosi samaradorligini baholash metodologiyasi modernizatsiya qilinadi yoki mahalliy soliqlarning budjet daromadlaridagi o'rni aniqlanadi. Bizningcha, bu masalalar biroz ikkilamchi ko'rinadi, chunki ko'pgina mahalliy budjetlar respublika budjetidan ajratiladigan mablag'larga asoslanadi. Bu esa, aslida, mahalliy budjetlarning moliyaviy qaramligining asosiy muammosi hisoblanadi.

Budjet daromadlarini shakllantirishda soliqlarning yetarli darajada undirilmasligi hamda ayrim soliq turlari bo'yicha yig'iluvchanlik darajasining pastligi ilmiy tadqiqotlarda keng tahlil qilinmoqda. E.V. Vorobeva fikricha, mamlakatlardagi iqtisodiy o'sish va optimal soliq yuki sharoitida budjetga soliq tushumlari oshmoqda. Shu sababli, hozirgi bosqichda soliq yig'iluvchanligining kamayish sabablari iqtisodiy o'sishning sustlashuvi va yirik investitsiya loyihalarining samarasizligi bilan bog'liq. Bizningcha, bu sabablarni chuqurroq tahlil etganda, mintaqalardagi iqtisodiy va siyosiy beqarorlik, hokimiyatning loqaydligi va biznes ehtiyojlariga e'tiborsizlik kabi omillar asosiy rol o'ynaydi⁷.

Shuningdek, O.A. Bondar soliqqa tortiladigan sanoat tarmoqlari — qurilish, ulgurji savdo, alkogol mahsulotlari ishlab chiqarish uchun ichki bozorning qisqarayotganini ta'kidlaydi. Bu esa budjetga soliq qarzining ortishiga olib kelmoqda⁸.

Iqtisodchi D.V. Fadeeva esa mavjud soliq siyosatining muvaffaqiyatsizligini quyidagicha izohlaydi: soliqlarning federal darajada qayta taqsimlanishi, budjetlar xarajatlarining yuqoriligi sababli nomutanosiblik, mintaqaviy budjet daromadlarining qisqarishi va ish bilan band aholining kamayishi natijasida mintaqaviy budjetlarning mustaqilligi ta'minlanmayapti. Muallifning bu boradagi xulosalariga qo'shilmaslik qiyin, chunki federal darajada moliyaviy resurslarning yuqori darajada jamlanishi mintaqalarni soliqlarni to'plashga rag'batdan mahrum qiladi. Aynan ushbu yo'nalishda soliqlarni yig'iluvchanlik darajasini oshirishdagi ichki va chuqur muammolar ilmiy tadqiqotlar orqali o'rganilgan va tasdiqlangan⁹.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda soliq tushumlari bo'yicha rasmiy statistika, Davlat budjeti hisobotlari hamda xalqaro moliyaviy tashkilotlar ma'lumotlari tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar iqtisodiy tahlil, solishtirma usul va korrelyatsion baholash asosida o'rganilib, soliqlarning yig'iluvchanligini oshirish omillari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda soliq qarzdorligining amaldagi holatini tahlil qiladigan bo'lsak, tashkilotlar xodimlarida mol-mulk va yer solig'i bo'yicha 337 mlrd so'mdan ortiq qarzdorlik mavjud. 2025-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, 129 099 ta tashkilotning 441,2 ming nafardan ziyod xodimida 495 771 ta soliq obyekt bo'yicha 337,9 mlrd so'm (shundan yer solig'i – 210,1 mlrd so'm, mol-mulk solig'i – 127,8 mlrd so'm) to'lanmagan soliq qarzdorligi mavjud.

Shundan:

62,4 mlrd so'm – byudjet tashkilotlari xodimlari hissasiga to'g'ri keladi;

10,3 mlrd so'm – nodavlat notijorat tashkilotlari xodimlari;

265,2 mlrd so'm – tijorat tashkilotlari xodimlari hisobiga to'g'ri keladi.

Tijorat tashkilotlari xodimlarining mol-mulk va yer solig'i bo'yicha qarzdorligi (sohalar kesimida):

6 Давлетшин, Т.Г. Собираемость НДС. Методологические аспекты // Финансы и кредит. – 2017. – Т. 23. – № 2 (722). – С. 64.

7 Гурвич, Е.Т. Динамика собираемости налогов в России: макроэкономический подход / Е.Т. Гурвич, А.Л. Суслина // Научно-исследовательский финансовый институт. Финансовый журнал. – 2015. – № 4. – С. 22–33.

8 Воробьева, Е.В. Оценка поступлений налогов в консолидированный бюджет Российской Федерации // Вестник образовательного консорциума Среднерусский университет. Серия: Экономика и управление. – 2018. – № 12. – С. 103, 105.

9 Бондарь, О.А. Методы измерения совокупной налоговой задолженности и уровня собираемости налогов и сборов // Сибирская финансовая школа. – 2017. – № 6 (125). – С. 49.

Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi sohasidagi 36,5 mingta tashkilotda ishlovchi 55,8 ming nafar xodim – 65,5 mlrd so'm;

Sanoat sohasidagi 16,3 mingta tashkilotda ishlovchi 80,3 ming nafar xodim – 58 mlrd so'm;

Savdo sohasidagi 29,6 mingta tashkilotda ishlovchi 44,2 ming nafar xodim – 42 mlrd so'm;

Qurilish sohasidagi 8,5 mingta tashkilotda ishlovchi 32,1 ming nafar xodim – 39,6 mlrd so'm;

Tashish va saqlash sohasidagi 4,2 mingta tashkilotda ishlovchi 20,3 ming nafar xodim – 13,1 mlrd so'm;

Yashash va ovqatlanish xizmatlari sohasidagi 6,9 mingta tashkilotda ishlovchi 10,9 ming nafar xodim – 10,7 mlrd so'm;

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasidagi 3,1 mingta tashkilotda ishlovchi 5,8 ming nafar xodim – 3,8 mlrd so'm;

Axborot va aloqa sohasidagi 1,3 mingta tashkilotda ishlovchi 4,7 ming nafar xodim – 4 mlrd so'm;

Boshqa faoliyat turlari sohasidagi 11,5 mingta tashkilotda ishlovchi 35,5 ming nafar xodim – 28,5 mlrd so'm.

Xodimlarida soliq qarzi eng yuqori bo'lgan tashkilotlar – TOP-3:

“Temiryo'llarinfratuzilma” AJ – 1,5 mlrd so'm;

“Hududiy elektr tarmoqlari” AJ – 1,4 mlrd so'm;

“UzAvto Motors” AJ – 1,3 mlrd so'm.

Tahlil va hisob-kitoblarga asoslanib aytish mumkinki, soliq yig'ilishini oshirish bo'yicha tavsiyalar asosan soliq va soliq ma'muriyatidan tashqarida yotadi. Ular ilmiy va davlat sohasidagi uslubiy izlanishlarga kuchli ta'sir ko'rsatmaydi, chunki byudjetning haqiqiy rentabelligi soliq tushumlarini baholash metodologiyasining aniqligiga bog'liq emas. Shu bilan birga, agar soliq to'lovchilarning ehtiyojlari va to'lov qobiliyatiga e'tibor qaratsa, soliq yukini — ham alohida hududlar, ham to'lovchilar guruhlarini kesimida — baholansa, uslubiy jihatdan ancha samarali natijalarga erishish mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, iqtisodiy va soliq tizimini takomillashtirish asosida byudjetlarga soliq tushumlarini ko'paytirish bo'yicha takliflar sifatida quyidagi qoidalarni ilgari surish mumkin:

Byudjetlarning soliqdan tashqari daromadlarini tubdan oshirish. Bunga davlat va korporativ qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish, yer savdolarini xalqaro normalarga moslashtirish hamda davlat va xususiy mulklardan foydalanish imkoniyatlarini ratsionalizatsiya qilish orqali erishish mumkin. Soliqdan tashqari daromadlarning oshishi biznesga soliq bosimini pasaytiradi.

Soliq organlari faoliyatining ustuvor yo'nalishlarini soliq to'lovchiga xizmat ko'rsatish tamoyiliga asoslangan tarzda qayta shakllantirish lozim. Bu jarayonda har qanday javobgarlik shakllarini nazorat organlari bilan cheklab qo'ymasdan, ochiq muloqot asosida tashkil qilish zarur. Bunday yondashuv soliq munosabatlari ishtirokchilari o'rtasidagi qarama-qarshilikni kamaytiradi, to'lov madaniyatini shakllantiradi, soliq to'lovchilar, shu jumladan ularga taalluqli imtiyozlar haqida xabardorlikni oshiradi va jamiyatda soliq yig'ish tizimiga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi.

Hududlarning soliq salohiyatini baholashda faqat o'tgan davrlar bo'yicha emas, balki real iqtisodiy voqelikka mos biznes-jarayonlar va aholining haqiqiy bandligiga asoslanish lozim. Hisob-kitoblarda mintaqaning resurs bazasi, budjet infuziyalari orqali iqtisodiyotdagi davlat sektorining ulushi, biznesning real to'lov qobiliyati, yashirin ishsizlik darajasi va aholining haqiqiy daromadlari inobatga olinishi kerak. Statistika ma'lumotlar esa iqtisodiy haqiqatni aks ettirishi lozim.

Hududlarning moliyaviy mustaqilligini ta'minlash maqsadida, ular hisobiga yig'iladigan, jumladan federal soliqlarning bir qismini hududiy darajada saqlab qolish tizimi ishlab chiqilishi zarur. Bu yondashuv iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiradi. Ayniqsa, ekologik jihatdan og'ir sharoitga ega va inson kapitalini rivojlantirishga ehtiyoj sezayotgan sanoat hududlaridan markazlashgan mablag'larni chiqarib olish amaliyotiga chek qo'yilishi kerak. Shu bilan birga, budjet tizimidagi taqsimot munosabatlarini belgilovchi qonunchilik normalari ham qayta ko'rib chiqilishi tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ш.Мирзиёев. Иқтисодий барқарорликни таъминлаш чора-тадбирлари муҳокамасига бағишланган йиғилиш маълумотлари. 18 август 2025 йил. <https://president.uz/uz/lists/view/8067>.
2. Ахметшин, И.И. Налогообложение в цифрах / И.И. Ахметшин, В.М. Минеева // NovalInfo.Ru. – 2015. – Т. 1. – № 38. – С. 213–218.
3. Лавренчук, Е. Н. Налоговое администрирование на региональном уровне // Экономика и предпринимательство. – 2015. – № 12-1. – С. 485-489.
4. Комарова Г.П. Обязанность по уплате налогов и сборов и ее исполнение / Г.П. Комарова, А.В. Цыдыпова, Г.М. Касаткина // Тенденции и проблемы в экономике России: теоретические и практические аспекты: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, г. Иркутск, 23.03.2017 г. – С. 119-130.

5. Бондарь, О.А. Методы измерения совокупной налоговой задолженности и уровня собираемости налогов и сборов // Сибирская финансовая школа. – 2017. – № 6 (125). – С. 47, 50.
6. Ермакова, Ю.С. Собираемость налогов как фактор оценки налогового потенциала региона // Сфера услуг: инновации и качество. – 2017. – № 27. – С. 2.
7. Давлетшин, Т.Г. Собираемость НДС. Методологические аспекты // Финансы и кредит. – 2017. – Т. 23. – № 2 (722). – С. 64.
8. Гурвич, Е.Т. Динамика собираемости налогов в России: макроэкономический подход / Е.Т. Гурвич, А.Л. Суслина // Научно-исследовательский финансовый институт. Финансовый журнал. – 2015. – № 4. – С. 22–33.
9. Гаджиева, А.Г. Оценка эффективности исполнения регионального бюджета по доходам / А.Г. Гаджиева, С.Г. Керимов // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2017. – № 6 (80). – С. 91–97.
10. Воробьева, Е.В. Оценка поступлений налогов в консолидированный бюджет Российской Федерации // Вестник образовательного консорциума Среднерусский университет. Серия: Экономика и управление. – 2018. – № 12. – С. 103, 105.
11. Фадеев, Д.В. Современные проблемы формирования налоговых доходов регионального бюджета // Научный вестник Волгоградского филиала РАНХиГС. Серия: Экономика. – 2018. – № 2. – С. 95–98.
12. Алексеенко, Г.И. Анализ собираемости имущественных налогов физических лиц и рост задолженности по этим налогам // Проблемы современной науки. – 2018. – № 30. – С. 33.
13. Рукина, С.Н. Современный этап развития государственного налогового контроля // Финансовые исследования. – 2017. – №2 (55). – С. 47–55.
14. Осипов, М.А. Повышение собираемости имущественных налогов при интенсификации привлечения пользователей Интернет сервиса ФНС России «Личный кабинет налогоплательщика для физических лиц» / М.А. Осипов, Н.М. Скрябина, А.А. Алексеева // Инновации и инвестиции. – 2018. – № 1. – С. 129–132.
15. Краснопеева, О.А. Особенности рисков полноты собираемости налогов на региональном уровне (на примере Красноярского края) / О.А. Краснопеева, Н.Т. Аврамчикова // Менеджмент социальных и экономических систем. – 2018. – Т. 1. – № 1 (9). – С. 24.
16. Коваленко, А.Ю. Актуальные вопросы изменения путей взыскания недоимок по налогам с физических лиц в системе административного судопроизводства // Вестник Санкт-Петербургской юридической академии. – 2018. – № 1 (38). – С. 43. 24
17. Кунаковская, И.А. Роль и влияние национальной инновационной системы в становлении инновационной экономики // Пути повышения эффективности экономической и социальной деятельности кооперативных организаций: Материалы X международной научно-практической конференции, г. Краснодар, 30.11.2015 г. – С. 150–153
18. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Солиқ қўмитаси ҳисобот маълумотлари.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
